

великих ставки це Бережанський і Урманський став.

Лінійно-дорожні ландшафти, які використовуються для транспорту і зв'язку і тафальні ландшафти займають невеликий відсоток, але вони рівномірно поширені по всіх сільських радах, окрім районного центру, де кількість і лінійно-дорожних і тафальних ландшафтів є більшою.

Проблема оптимального землекористування особливо актуальна для цього району в плані раціонального використання природно-ресурсного потенціалу території, її ландшафтно-екологічної оптимізації, так як горбогірні території, які переважають, характеризуються значним розчленуванням рельєфу, вищою за середню залісненістю території, своєрідністю господарського використання земель, середнім та низьким рівнем антропогенної трансформації.

Список використаних джерел:

1. *Географія Тернопільської області : монографія. В 2-х т. Т.1. Природні умови та ресурси/* ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 504 с.
2. Дем'янчук П.М., Свинко Й.М. *Західно-Подільське горбогір'я як географічний екотон: Монографія.* – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – 208 с.
3. *Еколого-географічні особливості оптимізації землекористування східної частини опілля в межах тернопільської області : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.11 "конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів" /* З. М. Герасимів. – Чернівці, 2007.
4. *Ландшафти Бережанського району – [Електронний курс]. – Режим доступу: - <https://studfiles.net/preview/5252975/page:4/>*

Грошко О.М., магістрантка мГ-12 групи
географічного факультету
Гулик С.В., к.г.н., викладач
кафедри географії та методики її навчання

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ АНТРОПОГЕННІ ЛАНДШАФТИ ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ

Мета статті: проаналізувати та охарактеризувати особливості структури сільськогосподарських антропогенних ландшафтів Теробовлянського району.

Виклад основного матеріалу. Найпоширенішими ландшафтами Теробовлянського району є сільськогосподарські або агроландшафтів.

Сільськогосподарські ландшафти - ландшафти, що формуються для цілей і під впливом сільськогосподарського виробництва. Виникають у процесі використання земель, рослинний і ґрунтовий покрив яких зазнає суттєвих змін і що більшою чи меншою мірою

перебуває під контролем людини.

Вони включають такі типи використовуваних земель: рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та інші. У структурі сільськогосподарських ландшафтів виділяють[2]:

- польовий;
- лучно-пасовищний;
- садовий типи.

Польовий тип сільськогосподарського ландшафту формує сучасний ландшафтний «образ» району. Його специфічні риси визначаються щорічним розорюванням ґрунтового покриву, внесенням в нього отрутохімікатів і мінеральних добрив, а також створенням агрофітоценозів. За багатовіковий період використання старі орні ґрунти набули якісно нових властивостей, що виокремлює їх від незайманих. Під впливом розорювання ґрунти суттєво міняють свої фізико-хімічні властивості: зменшується величина гідролітичної кислотності, збільшується сума увібраних основ, підвищується величина рН.

Лучно-пасовищний тип ландшафту в структурі сільськогосподарських ландшафтів Тереховлянського району займає незначну площу.

Їх стан залежить від характеру та інтенсивності господарського використання. В заплавах річок, важливу роль відіграє сінокосіння. Тут практикується підсів високопродуктивних видів кормових культур – вівсяниці, конюшини, люцерни та ін., внесення добрив, а інколи навіть розорювання і створення насівних сінокосів.

Садовий тип сільськогосподарських ландшафтів. Садові ландшафти мають певну схожість з лісокультурними ландшафтами, проте відрізняються від них менш вираженою саморегуляцією і глибиною антропогенної перебудови ґрунтів. Догляд за плодовими деревами (обрізання гілок, обприскування отрутохімікатами, щорічний збір урожаю, розорювання міжрядь та внесення мінеральних і органічних добрив), переважання (до 80 %) в посадках сортів яблунь, формують своєрідні риси садових ландшафтів. Так, мікрокліматичні умови садів суттєво відрізняються від навколишніх ландшафтів. Тут завжди панує «царство напівтіней», послаблена в 1-3 рази сила вітру, повітря на 10-18 % вологіше, температури, як зимою так і літом, на 1-2° С нижчі, ніж на прилеглих територіях.

Загальна площа земель в межах Тереховлянського району становить 113003 га. З них 95768,19 га (84,7% загальної площі земель) займають власне сільськогосподарські або агроландшафти, що свідчить про високий рівень сільськогосподарської освоєності земель.

У структурі агроландшафтів переважає польовий (81286,8 га) – 86,8%, лучно-пасовищний (сіножаті та пасовища – 11689,05 га) – 13,2% та садовий типи – 725,20 га (0,8%) (див. рис. 1).

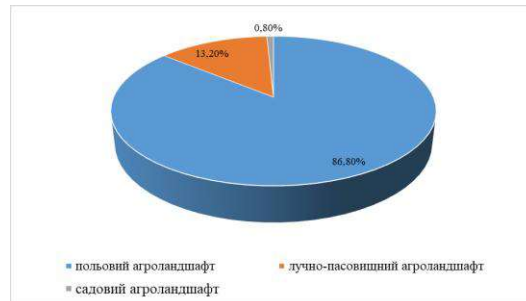

Рис. 1. Структура сільськогосподарських антропогенних ландшафтів Тербовлянського району

Характерною рисою агроландшафтів досліджуваної території є наявність в ґрунтовому покриві родючих чорноземних ґрунтів – опідзолених. Серед них переважають: сірі лісові ґрунти, лучно-чорноземні, чорноземно-лучні, лучні та лучно-болотні ґрунти. На них вирощують зернові та технічні культури. Орні землі у великій мірі визначають розвиток сільськогосподарського виробництва. Про що свідчать висока врожайність та виробництво сільськогосподарської продукції (агрокомпанія «Захід Агропродукт», «Дружба», підприємство «Тернопільське»)

Польові ландшафти у структурі району займають найбільші площі. Власне польові ландшафти на території району становлять 81286,8 га – 84,8%. Функціонування польових ландшафтів забезпечується щорічним переорюванням верхнього шару ґрунту, внесення добрив і отрутохімікатів. Можна стверджувати, що польові (сільськогосподарські) агроландшафти рівномірно поширені по території району, але найбільші території займають Дарахівська, Вишнівська, Ілавченська, Хмелівська сільські ради.

Лучно-пасовищні ландшафти – незначна складова Тербовлянського району. В межах району становлять 11689,05 га – 12,2%, відповідно сіножаті займають 764,95 га, а пасовища 10924,1 га. Існування лучно-пасовищних ландшафтів підтримується систематичним сінокосінням і випасом худоби. Найбільші площі лучно-пасовищних ландшафтів представлені в Лошнівській сільській раді. Пасовища, сіножаті використовуються в основному для сінокосіння та випасання великої рогатої худоби.

Садові ландшафти. Їх ареал поширення значно вужчий від попередніх підкласів агроландшафтів. У структурі земельних угідь та агроландшафтів садові ландшафти займають – 725,20 га (0,8%) – це дуже низький показник і потребує розширення площ. Розподіл їх в межах району має свою специфіку. Найменша частка цього типу угідь характерна для Дворічанської сільської ради. Найбільша – для Тербовлянської і Дружбівської. Є сільські ради на території яких садів

та багаторічних насаджень дуже мало: Ілавченська, Глецавицька, Іванівська, Сущинська, Семиківська, Заздрівська, Надрічнська. У садах часто розорюють міжряддя, вносять добрива. Мікрокліматичні умови помітно відрізняються в садах. Тут завжди вологіше, панує затінок, температура на 1-2° нижча ніж на суміжних територіях. У садах вирощують різні сорти яблук, груш, сливи, вишні, черешні, абрикоси; кущі – смородина, малини, агрус, чорна горобина.

Отже, в Тербовлянському районі найбільша частка сільськогосподарських антропогенних ландшафтів припадає на польовий тип. Це зумовлено сприятливими природними умовами (помірно-континентальний клімат, рівнинний рельєф, добра обводненість території, родючість ґрунтового покриву), що сприяє підвищенню врожайності.

З метою оптимізації земельних угідь потрібно зменшувати частку ріллі і збільшувати частку сіножатей і пасовищ, особливо на схилах, що зменшить ерозійне навантаження.

Також, необхідно застосовувати комплекс заходів: контурно-меліоративне землеробство; планування полів відповідно до контурів ландшафтів та впровадження для кожного контуру оптимальних меліоративних заходів і систем землеробства.

Список використаних джерел:

1. Гулик С.В. Ретроспективний аналіз лучно-степових ландшафтів західного поділля, їх сучасний стан та напрям розвитку: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.01/ С.В. Гулик – Львів, 2011. – 22 с.
2. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України / Г.І. Денисик. - Вінниця, 1998. – 292 с.
3. Статистичні матеріали управління земельних ресурсів Тернопільської області (форма 6-зем).
4. Тербовлянський район. Паспорт району - Електронний ресурс [режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/tepeovlyanska/ua/1677.htm>].

*Косінська Н. магістрантка мГ-1 групи
географічного факультету
Питуляк М.В., к.г.н., доцент
кафедри географії та методики її навчання*

СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСІВ ДП «КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ЛІСГОСП»

Кременецький район є одним із найбільш заліснених районів Тернопільської області. Високі пагорби, що чергуються з широким долинами вкриті дубово-грабовими, дубовими і буковими лісами. Ліси району багатофункціональні за своїм значенням. Вони виконують ґрунтово-захисну, водоохоронну, рекреаційну функції. Разом з тим вони є джерелом деревних ресурсів. Ще в недалекому минулому